

2019 m. žiema

– Kas čia, po velnių?

Valtis kažką braukia dugnu, garsas nežada nieko gero. Elis ima malti irklais.

Juodu su Niku beveik pusvalandį irklavo kone aklinoje tamsoje, todėl netikėtas džeržgesys kaip reikiant išgąsdino.

– Prakeikimas! Pramušėm dugną? – Elis, nusiyręs juodu ežero vandeniui dar porą metrų, vos gauda kvapą, garas virsta iš burnos kaip iš garvežio, jį praryja nakties vėsa.

– Ne, – atsako priekyje sėdintis Nikas. – Šitos plastikinės geldos taip lengvai nepaskandinsi.

Jis vėl pakelia žiūronus, žvelgia į aklina tamsą priekyje.

Elio toks atsakymas netenkina.

– Juk sakiau, kad reikia pasiimti gelbėjimo liemenes, – šnypščia jis. – Dabar viduržiemis, vanduo ledinis. Niekaip neparplauktume. – Jis mosteli per petį.

Toli krante vis dar matyti skautų stovyklos, iš kur jie pavogė valtį, žibūrys. Vienas iš keleto šviesos šaltinių ežerą juosiančiame miške.

– Gal sukamės ir plaukim dieną?

Eliui vos baigus sakinį, debesis prasiskiria ir nušvinta mėnesieną. Juodas vanduo primena takų stiklą.

– Žiūrėk! – susijaudinęs rodo Nikas. – Liko visai nedaug. Jau matyti keltuvas ir observatorija.

Jis rodo į priekyje dunksančią salą. Kranto linija skendi migloje, bet mėnesienoje galima įžiūrėti virš medžių iškilusį bokštą

su kupolu. Elis krūpteli. Tikriausiai nuo nakties vėsos ir drėgmės, nors ką gali žinoti. Nemaloni nuojauta jo neapleidžia nuo tada, kai atstūmė valtį nuo skautų stovyklos lieptelio. Jis vėl dirsteli į paliktą krantą. Toli. Tikrai per toli.

Elis kilsteli kepurę, persibraukia kaktą striukės rankove. Abu apsirėngę juodai, juodos ir pirštinės, aulinukai, aptemptos kepurės.

Pasak jų, tokia miestų tyrinėtojų uniforma.

Nikas nuleidžia žiūronus ir dirsteli į rankinį laikrodį.

– Netrukus vidurnaktis. Suk į kairę ir irkis palei krantą, o aš stebėsiu, kad vėl neužplauktume ant povandeninių uolų, – siūlo jis. – Prieplauka turėtų būti pietinėje pusėje.

Elis nenoriai vėl iriasi. Girgžda irklus laikantys žiedai, pliuškena vanduo.

Plaukiant palei salą iš miglos išnyra daugiau detalių. Pakrantėje ir netgi ant tolokai ežere išsibarsčiusių briaunotų uolų stypso eglutės. Akmenys kaip grėsmingi plėšrūno dantys kyšo iš vandens vos už kelių metrų nuo plastikinio valtys korpuso. Elis irkluoja atsargiai, nuleidžia žvilgsnį nuo uolų tik retkarčiais, kai atsigręžia į skautų stovyklos žiburį.

Regis, Nikas supranta, kad reikia praskaidrinti nuotaiką.

– Kaip manai, ką dabar veikia tuodu žemėlapi mums davę prie-trankos? Veikiausiai sėdi namie, savo kotedže, ir spokso ateivių pornografiją, – tarsteli per petį. – Arba patys išdykauja persirengę marsiečiais.

Elis nesulaiko šypsenos.

– Tai jau tikrai, – pritaria jis. – Vis dar nesuprantu, kaip juos įkalbėjai padėti.

– Nebuvo sunku, – nusijuokia Nikas. – Pakako paaiškinti, kad irgi tikiu Gunaro Irvingo istorija apie ateivius ir skraidančiąją lėkštę. Dar daviau jiems Martino Hilo knygą, joje parašiau *The truth is out ther**. Jie vos neapsimyzo iš laimės.

* Tiesa slypi kažkur anapus (*angl.*). Čia ir toliau – vert. past.

Elis nusijuokia, nuotaika jau ne tokia slogi.

– Štai ir prieplauka, – rodo Nikas.

Iš miglos išnyra aprtrupėjęs betoninis lieptelis. Pačiame gale kabojanti aplankstyta išpėjamoji lentelė. Mėnesienos užtenka, kad įskaitytum.

– *Griūties pavojus! Eiti draudžiama!* – perskaito Nikas. – Vadinasi, čia.

Jie pririša valtį prie aprūdijusių kopėtėlių, užsimeta kuprines ir išlipa. Elis atsigręžia į kitą krantą. Tamsoje skendinčioje pietinėje ežero pusėje taip pat matyti miškai, tik kyšulyje stovi pilį primenantis pastatas, jo fasadas blankiai apšviestas.

– Kaip manai, kiek nuo čia iki Šerneholmo? – klausia Elis.

– Penki, gal šeši šimtai metrų, – atsako Nikas. – Nuo čia jis daug arčiau nei nuo skautų stovyklos. Gali nesijaudinti, Irvingai nežiūri į šitą pusę. Jų šeima pernelyg užsiėmusi, stebi skraidančiąsias lėkštes.

Jis gana dramatiškai mosteli į dangų ir apsisukęs eina į krantą. Elis palaukia dar kelias akimirkas, vėl krūpteli nuo šalčio. Nors gal iš baimės? Negera nuojauta jo niekaip neapleidžia.

Krante, prie pat lieptelio, riogso išklerusi daržinė be durų. Nikas stabteli, miglos gožiamoje mėnesienoje išlanksto ranka pieštą žemėlapią ir bando susiorientuoti rūke.

– Čia! – sako ir paeina pamiške dar apie dešimt metrų. – Ten senasis kasyklos kelias!

Tarp prorečių eglių driekiasi dvi vos įžiūrimos, jau baigiančios apželti vėžės. Jie neskuba uždegti žibintuvėlių ant kaktos, nori kiek pajėti, kad būtų nematomi iš ežero pusės.

Miške rūkas tirštesnis, žibintuvėlių šviesa blyški.

Samanų paklotė ir paparčiai. Šen bei ten riogso medžių išvartos, žioji olos. Visur styro kreivus dantis primenančios uolos, visai kaip vandenyje.

– Šiurpu, – sumurma panosėje Elis, nors nė pats nežino kodėl, paprastai tamsos nebijo, bet ši sala ir miškas baugina.

Užtat Nikui, regis, nė motais. Jis stabteli, pašviečia į didelę uolą šalia keliuko. Ta šviesi, smulkios struktūros, šiek tiek žvilga.

– Riolitas, – patenkintas patapšnoja uolą. – Blokiono sala yra viena iš nedaugelio vietų Skandinavijoje, kur aptinkama šios uolienos. Tik pažvelk! – Nikas rodo išraižytą įrašą.

– *JNSOD 2009*, – perskaito Elis.

– Joingės NSO draugija, – šypteli Nikas. – Net pavadinimas juokingas. Na, bent jau žinosime, kad jie sakė tiesą.

Nikas išsitraukia daugiafunkcį įrankį ir atlenkia aštrų kaltą.

URBX 2019 – išraižo šalia.

– Na štai, dabar būsime pažymėję, kad nuėjome bent jau tiek pat.

Jie toliau traukia vėžėmis. Miškas jas tuoj paslėps, kelis sykius tenka nublokšti šakas, kad galėtų praeiti. Kiek toliau kelią pastoja kone metro gylio griovys.

– Kasyklos įgriuva, – paaiškina Nikas. – Šita sala kaip šveicariškas sūris, vandens apsemti tuneliai gali bet kada įgriūti. Paskęstume visai kaip tie nelaimėliai 1965-aisiais.

Jis šypsosi, bet Eliui nelinksma. Nuo minties apie apačioje telkšantį juodą vandenį krečia šiurpas. Už poros šimtų metrų žibintuvėlių apšviesto plotelio pakraštyje išnyra aukštų vielinių vartų, aptrauktų rūdimis, siluetas. Pilkos kedenės plaikstosi tarp tinklo draiskalų kaip milžiniškas voratinklis. Virš vartų kabo metalinis lankas su aprūdijusiomis raidėmis.

KASYKLA „ŽVAIGŽDĖ“.

Kiek žemiau nuo užrakintus vartus laikančios sunkios grandinės abipus kabo dvi lentelės. Pirmoji visai kaip ant lieptelio. „Griūties pavojus! Eiti draudžiama!“

Antroje tik vienas žodis.

PAVOJINGA!

Prišokęs prie vartų Nikas jau čiupinėja grandinę.

– Tvirta, gyvatė, – pareiškia. – Ropštis per šį stabilgės židinių nenorėčiau. Ką pasakysi?

Jis pašviečia į viršų žibintuvėliu. Vartai ir tvora bent keturių metrų aukščio, viršuje matyti Y pavidalo konstrukcijos, apkabinėtos surūdijusia spygliuota viela.

– Visa laimė, kad draugų ufonautų dėka žinome apie atsarginį įėjimą. – Nikas vėl pažvelgia į žemėlapi ir suka patvoriu į kairę.

Elis tebestovi neatplėšdamas akių nuo vartų. Jis matęs krūvas įspėjamųjų ženklų ir niekada nesuko dėl jų galvos, bet šįkart kažkas neduoda ramybės. Rūdys, ženklų šriftas, išblukusi geltona spalva. O gal trikdė trumpa žinutė – PAVOJINGA! Jis nenoriai nuryja seiles.

– Ko lauki, po velnių? – sušnibžda per petį Nikas. – Eime!

Elis nenoriai atplėšia akis nuo ženklo ir nuseka paskui.

Netrukus Nikas stabteli prie didelių krūmų, peraugusių kiaurai tvorą. Paskutinį kartą dirsteli į žemėlapi ir pasilenkęs neria į tankmę.

– Štai kur jis! – patraukia šakas ir apnuogina žvėrių išraustą plyšį po tvorą.

Plyšys mažas, prieš lįsdami pirma turi prakišti kuprines.

– Tai velnias, – išropojęs iš krūmų kitapus tvoros šnopuoja Nikas, valosi nuo kelnų žemes ir lapus. – Stebiuosi, kad tuodu peniukšliai prasispraudė. Aišku, prieš dešimt metų gal buvo vikresni.

Elis nesiklauso, sunerimęs žvalgosi, pasišviesdamas ant kaktos kabančiu žibintuvėliu. Jis įsitempęs, nerimas niekaip neapleidžia. Medžiai šiapus tvoros kitokie. Eglyną pakeitė be tvarkos augantys vaiduokliški berželiai baltais kamienais. Už jų migloje dunkso didelių pastatų siluetai.

– Pagaliau, – susijaudinęs prataria Nikas. – Ar jau pasiruošęs kelionei laiku į 1965 metus?

Draugas neatsako.

Artėjant prie gamyklos pernykštę žolę vis dažniau keičia šalto betono ir skaldos lopiniai. Galiausiai jie atsiduria kieme tarp dviejų niūrių pastatų.

Dešinysis statinys dvigubai didesnis. Stogas dvišlaitis, sienos iš aprūdijusios banguotos skardos. Pakraigėje stačiakampių langų eilė.

Nikas nukreipia į juos žibintuvėlį.

– Matai, langai neišdaužyti, grafičių irgi nėra.

Elis žino – tai geras ženklas. Rodo, kad žmonės šioje vietoje lankėsi labai seniai, o gal ir iš viso nekišo čia nosies. Vis dėlto jis taip nedžiūgauja. Jie vieni apleistoje saloje, vidury ledinio tamsaus ežero. Niekas nežino, kad jie čia. Be to, saloje pilna vandens apsemtų tunelių, galinčių bet kada įgriūti. Jis žvilgteli į išmanųjį. Vienintelė vis dar mirksinti padala, rodanti jau silpną ryšį, nepadrąsina.

– Ryšys nieko vertas, tiesa? – paklausia Nikas. – Tuodu prie-trankos teigė, kad ateiviai čia skleidžia radijo bangų trukdžius. Kai apie tai prakalbo, jiedviem net akys sublizgo, bet pasišnekėjau su bičiuliu iš „Telios“. Pasak jo, viskas čia labai paprasta – ežeras gilaus kraterio dugne, todėl mobiliojo ryšio signalams sunku prasimušti. *So much for Arkiv fucking X**.

Jis žengia gamyklos pasieniu. Elis įsikiša telefoną į kišenę ir nuseka iš paskos.

Vėl pašvietus mėnesienai, kiemo gale iš rūko ir tamsos išnyra niūrus betoninis bokštas. Mažiausiai penkiolikos metrų aukščio, pro atvirus šonus kiaurai matyti visi trys aukštai.

– Keltuvas, – apšviesdamas konstrukciją aiškina Nikas. – Juo iš kasyklos buvo iškeliama vagonėliai. O ten, viršuje...

Ant plokščio bokšto stogo šalia skriemulio dunkso tamsus kupolas, matytas dar iš valtys.

– Bernhardo Irvingo observatorija, – sumurma Elis, nekantrumui ir įtampai pagaliau nustelbus blogą nuojautą.

– Būtent, – šypsosi Nikas. – Vieta, kur nusileido milžiniškas padaras raudonomis akimis.

* Tiek čia tų sušiktų X failų (*angl.*).

Einant arčiau kažkas gurgžda po kojomis. Pašvietęs į žemę Elis mato akmenukų ir juodo stiklo šukių kratinį. Nikas sustoja po keltuvu, apžiūri atidžiau.

– Tvirtai pastatyta, – sako šviesdamas į bokštą laikančias šešias betonines kolonas. – Laikys dar bent šimtą metų. – Paskui stabteli prie apsamanojusio plotelio. – O ten kasyklos šachta. Vartai į požemį.

– Mm, – numykia Elis, vertindamas keltuvą, kaip galėtų juo užlipti.

Pirmoji aikštelė nuo žemės kabo mažiausiai septynių ar aštuonių metrų aukštyje. Kairėje įrengti zigzaginiai metaliniai laiptai, bet nuo žemės iki pirmo aukšto trūksta geros dalies pakopų.

– Laiptai nupjauti, – sako Elis. – Visai kaip sakė tie ufonautai.

– Laimė, kad mums tai ne kliūtis, – patapšnoja jam per kuprinę Nikas. – Nors kol kas virvė palauks, man kilo kita mintis. Žiūrėk!

Jis nukreipia žibintuvėlio spindulį. Viduriniame keltuvo aukšte įrengtas nuožulnus tiltelis gamyklos link. Jis įsiremia į šlaitinį stogą prie angos ar stoglangio su mediniu dangčiu.

– Tikriausiai ten nuriedėdavo iškelti vagonėliai. Gamykloje turėtų būti akmens trupintuvas, galbūt ten laiptai iki angos nupjauti. Taip būtų daug paprasčiau nei kabarotis sumauta virve. Ką manai?

Elis gali tik pritarti. Jis bent penkiolika kilogramų sunkesnis už Niką ir mielai išvengtų sliuogimo virve.

Gamyklos durys uždarytos ir užrakintos, bet Eliui truktelėjus rankeną stakta subraška. Jie susižvelgia. Nikas nusiima kuprinę ir išsitraukia laužtuvą. Abu žino, kad pažeis taisykles, miestų tyrinėtojai neturėtų laužtis. Vis dėlto čia ypatingas atvejis. *Once in a lifetime**.

Durys pasiduoda beveik iš karto – Nikui vos užgulus stipriau, tyliai pokšteli ir atsidaro.

* Tik kartą gyvenime (*angl.*).

Už jų plyti didelės, tamsoje skendinčios pramoninės patalpos. Ore justai akmens dulkių, alyvos ir balandžių mėšlo dvokas.

Salės viduryje stovi didelis akmens trupintuvas, viršuje jis beveik siekia lubas. Šalia laipteliai į rūšį, ten uždarytos durys. Paprastai jie pradėtų nuo ten – nusigautų kuo žemiau, o tada metodiškai kiltų aukštyn. Tik šiąnakt įprastos taisyklės negalioja.

Jie nukreipia žibintuvėlius į pastogę. Paremtas mediniais stulpais nuo stogo iki akmens trupintuvo tįsta lauke jau matytas tiltelis.

– Bingo! – Nikas pašviečia į medinius laiptus, kylančius prie angos stoge.

Staiga abu priverčia krūptelėti garsas. Laiptų viršuje kažkas sujudą, nuplasnoja virš salės ir dingsta tamsoje.

– Balandžiai, – lengviau atsikvepia Elis. – Mirtinai išgąsdina kiekvieną sumautą kartelį.

– Bent jau vieną iš mūsų, – šypteli Nikas. – Šiąnakt atrodo kaip reta baugštus. Gal bijai ateivių žioruojančiomis akimis?

– Apsišik, – burbteli Elis.

Nikas pirmas nuskuba girgždančiais laiptais. Angos dangtis atsidaro nesunkiai. Tiltelis iki keltuvo maždaug penkių metrų ilgio. Iš tiesų jis tik trumputis siaurų bėgių ruožas su gana stipriu nuolydžiu gamyklos pusėje. Dėl metalinių pabėgių konstrukcija panėši į dideles kopėčias.

Nikas atsargiai išbando pirmąjį pabėgį koja ir lipa aukštyn. Kimba rankomis už vis kito pabėgio ir kopia. Elis susižavėjęs stebi vikrius jo judesius.

– *Easy peasy*, vieni juokai, – užlipęs ant keltuvo sako Nikas. – Tavo eilė!

Elis pamėgdžioja Niko judesius, stengiasi nežiūrėti žemyn. Ne todėl, kad bijotų aukščio, lipti šešiasdešimties metrų senumo metaline konstrukcija šiurpoka, ypač kai apačioje akmenys ir šukės. Pasiekus keltuą, sužvanga metalas. Garsas aidi tarp sienų, širdis daužosi dvigubai greičiau.

Nors šalta, Elis nusišluosto po kepure mušantį prakaitą. Jie antrame, kitaip tariant, viduriniame, keltuvo aukšte. Kaip ir tikėjosi, bėgiai driekiasi iki didelės skylės grindyse, ja pakildavo pilni vagonėliai.

Jau apėjęs skylę Nikas stovi prie laiptų keltuvo išorėje. Elis nusėka paskui. Jie mažiausiai dešimties metrų aukštyje. Virš galvų laiptai zigzagais kyla iki pat stogo, plienas vibruoja nuo nekantrių Niko žingsnių. Elis skuba įkandin. Užlipę jie sustoja ant stogo. Dešinėje kabo aprūdijęs senas skriemulys, kairėje stūkso tamsus kupolas.

– Bernhardo observatorija, – beveik iškilmingai taria Nikas.

– Nesunku suprasti, kodėl pasistatė taip aukštai, – rodydamas į medžių viršūnes sako Elis. – Ežeras kaip ant delno.

Apačioje tyvuliuoja juodas vanduo, virš jo draikosi rūkas. Anapus ežero matyti miškingi šlaitai, visur vienodai aukšti ir statūs.

– Jaučiuosi lyg piltuvo vidury. Tik pažvelk į viršų! Nieko sau.

Tarp debesų šmėsčioja pilnatis ir žvaigždės. Dangaus kūnai atrodo ryškesni ir stipriau šviečiantys.

– Kraterio kraštai užstoja aplinkines šviesas, – sako Nikas. – Net Šerneholmas paskendęs rūke.

Elis atsigręžia, seka draugo žvilgsnį. Kitame krante aiškiai matyti dvaras, bet lauko apšvietimas stebėtinai silpnas tokio dydžio objektui. Jis vėl atsisuka į observatoriją.

– Velnias, kokia vietelė.

– Sakiau juk, kad verta pasistengti, – stukteli jam į nugarą Nikas. – Eime, apžiūrėsim vidų.

Apačioje observatorijos sienos betoninės, o kupolas dengtas vietomis jau atšokusia aprūdijusia skarda. Priekyje kuo įprasčiausios durys.

Nikas įkiša į plyšį laužtuvą. Stengiasi pataikyti kuo arčiau spygnos. Durys braška, bet nepasiduoda. Jis įsiremia koja į sieną, pabando dar sykį, bet vis tiek šnipštas.

– Leisk man, – pasisiūlo Elis ir taip pat įsiremęs į sieną koja visu svoriu užgula laužtuvą.

Dusliai pokštelėjusios durys atsilapoja, o jis griūna atatupstas.

Kai atsistoja, Nikas jau observatorijoje.

– Kad mane skradžiai! – šaukia jis. – Eikš, turi pamatyti!

Kupolo vidus iškaltas juodomis lentomis. Pakyla ant grindų rodo, kur kadaise stovėjo teleskopas.

Vis dėlto Niko dėmesį patraukė kas kita. Beveik aplink visą kupolą driekiasi lentyna, pridėta keistų daiktų: knygų, pageltusių žurnalų, kavos puodelių, tamsių stiklainių su drumzlinu skysčiu.

Viena lentynos dalis kelia šurpą. Ten pilna įvairaus dydžio plastikinių galvų: lėlių, įvairių veikėjų, net manekeno. Nieko nematančios tuščios akiduobės spokso į tuščią observatorijos patalpą. Nuo tų žvilgsnių Elį nukrečia šurpas.

– Pažvelk ten! – Nikas pašviečia į viršų.

Tik dabar pamato, kas kupolo palubėj.

Mėlynos, rudos, didelės, mažos. Iš popieriaus, plastiko, stiklo. Iškirptos iš laikraščių, žurnalų, išluptos iš lėlių ir kitokių žaislų.

Jį suima dar didesnė baimė.

Lubos pilnos akių. Jų ten šimtai.

– Kas per velnias... – aikteli Nikas.

Elis tyli. Krūtinėje sukirba jau kitoks jausmas. Kaskart įkvėpus vis aiškiau juntamas, jį dar labiau sustiprina nuo lubų spoksančios akys.

– Tik pažvelk į šitą.

Nikas šviečia į žalią žaislinį ateivį styrančiomis antenomis. Sprigтели smiliumi, antenos ima linguoti.

– Gal paimti tiems kvailiams kaip padėką už pagalbą?

– Neliesk, – sudraudžia Elis.

– Kodėl? – nusijuokia Nikas.

Elis neturi įtikinamo atsakymo, o jausmas vis stiprėja. Nikas išsitraukia iš kuprinės fotoaparata ir pleškina. Kupole šmėsčioja blykstė. Atsispindi nuo stiklo, metalo ir plastiko. Nuo akių palubėje.

Blykstė.

Tamsa.

Blykstė.

Tamsa.

Tarsi akys palubėje mirksėtų.

Judėtų.

Stebėtų juos.

Elį persmelkia ledinis šaltis.

Staiga ta vis stiprėjanti nuojauta virsta įsitikinimu. Čia ne koks pamištas užkampis ir ne apleisti griuvėsiai. Ši vieta kai kam priklauso. Tam, kas renka svarbius daiktus ir rūpestingai juos rūšiuoja. Įsirengė kupole šventyklėlę, kurios paskirties Elis nesupranta, bet dėl vieno neabejoja.

Čia juodu su Niku ne miestų tyrinėtojai, jie įsibrovėliai.

Jis prisimena lentelę ant vartų.

PAVOJINGA!

Paskui prisimena ir aukštą tvorą. Spygliuotos vielos buvo prikabinėta tiek iš lauko, tiek iš vidaus. Iš pirmo žvilgsnio, kad nelįstų pašaliniai, bet visa neleistų jiems ir ištrūkti.

– Dingstam iš čia, – sumurma jis.

– Tik kai viską nufotografuosiu.

Nikas pleškina toliau, įsijautęs net užkliudo lentyną. Vienas tamus stiklainis nukrinta ir garsiai sudūžta. Ant grindų pasilieja turinys – stipriai alkoholiu trenkiantis skystis, nurieda balti rutuliukai.

Elis net atšlyja iš siaubo.

Grindimis rieda įvairaus dydžio akys. Ne lėlių ir ne kitokių žaislų. Kadaise jos buvo gyvų padarų. Abu kelias akimirkas sustingsta nukreipę žibintuvėlius į grindis.

– Kas per velnias... – aikteli Nikas. – Kaip manai, akys žvėrių?

Nekantrumo balse nebelikę, jį pakeitė... dvejonė, baimė.

– Reikia iš čia nešdintis, – sako Elis. – Tuo pat, nedelskime.

Šįkart Nikas paklūsta.